

dientibus exire maiorum: & ex qua procedens omnem aegyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem uenisse cum ducentis milibus armatorum. Regem uero Amenophin Aegyptiorum cum non cessaret repugnandum deo: mox ad Aethiopiam refugisse & Apin cum aliis factis animalibus deuexisset. Hierosolymis uero inuasionem facta & ciuitates depopulatas: & templa concremasset: & equestres peremisse refert. & nulla iniquitate aut opere iniquitatis abstinuisset. Quod uero conuersionem & leges eis exhibuit. Sacerdos inquit erat genere Hieropolitis nomine Arsiphas uocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani dei. & mutato nomine dictus postea Moyses Tertiodecimo uero inquit anno Amenophin postquam regno pulsus est ex aethiopia profectum cum multis milibus dicit: & congressum contra pastores atque pollutos habita conflictione uicisse. Et multos interficientem usque ad fines Syriae persecutum. In his iterum non intellexit si uerisimilitudine se metiri leprosum: nanque & cum eis ait multitudo collecta debiliam. Licet primitus irascerentur regi circa se utique talia facienti secundum praemonitionem uatis. Tamen cum a sectione lapidum sunt egressi: & prouinciam percepere omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebant seorsum magis insidiari potuissent non circa omnes bella committere cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decreuere: non tamen contra deos impietatem gerere praesumebant: nec contraria suis aegre legibus in quibus inscripti esse noscuntur. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit. Non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi: sed illos ipsos Aegyptios esse probat & maxime sacerdotes atque iusiurandi uinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est. Nec pericula belli participatus est: sed misere maculatos ad Hierosolymam: & ab eis solatia poscerent: maxima stultitia non illorum: sed haec fingentis ostenditur. Iste nanque etiam nomen positum ciuitati.

id est a templorum spoliatione praesumpsit edicere. Et hoc postea fuisse mutatum. Miranda res: quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & otiosum. Ipsi uero qui fundauere urbem ornare semetipsos etiam uocabulo credidere. Hic autem fortissimus uir multa detractationis imperitia non intellexit quia Hierosolymi non idem uoce Iudaica quod Graeca significat. Quid ergo amplius quilibet dicere contra mendacium tam imprudenter expositum. Sed quoniam congruam iam magnitudinem suscepit hic liber: aliud faciens principium: caetera praesentis operis explanare tentabo.

Phlauri Iosephi de Antiquitate Iudaeorum
ad Epaphroditum. LIBER. II.

Riori quidem uolumine clarissime mihi Epaphroditum de antiquitate nostra monstraui Phoenicum & Chaldaeorum Aegyptiorumque litteris satisfaciens ueritati: multosque Graecorum conscriptores adduces. & meam e diuerso disputationem aduersus Manethonem & Chæremone & alios quosdam exhibui. Nunc autem inchoabo reliquos arguere: qui contra nos aliqua conscripserunt. Impulsus enim sum contra Appionem responderi grammaticum si tum assumi hoc oportet officium. Horum igitur quae ab eo conscripta sunt: alia quidem similia sunt dictis aliorum: alia ualde frigida. Plurima uero quaedam tantum modo detractationem habentia: & multam. ut ita dixerim. ineruditi probationem tanquam ab homine composita & moribus praua & totius uitae suae temporibus importuna. Quia uero multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur: quam illis quae multo studio conscribuntur: & derogationibus quidem gaudent: praconiis uero mordentur: nihil horum nouit indoctus. Illud quoque quod feminari dicit: quo cum iudaei essent: Alexandrini uocati sunt similis inscientiae esse. Omnes etenim: qui ad coloniam aliquam deuocantur: & plurimum alterutris genere differunt: ab aedificatoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de aliis dicere: nostrorum enim ipsorum hi: qui Antiochiam inhabitant Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur in Licaonia cum ciuibus exinde natis uniuoci sunt. Haec praesentibus regni eis per tempora successoribus. Romanorum uero clementia cunctis non paruulum donum appellationis suae concessit. Non solum uiris singulis: sed etiam maximis gentibus in communi. Hiberi denique antiqui & Tyrrheni & Sabini & Romani uocantur. Si uero hunc modum aufert communis ciuitatis Appion quiescat dicens semetipsum Alexandrinum. Natus enim in profundissima aegypto quomodo erat Alexandrinus iure ciuilitatis sicut ipse in nobis dicit ablato: cum solis Aegyptiis nunc orbis domini Romani participari cuiuslibet ciuitatis interdixisse uideant. Hic autem ita robu

stus est: ut dignitates quas ipse impetrare prohibebatur adipisci non ualens calumniari conetur eis: qui hæc iustissime perceperere. Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam studiose ædificabat Alexander nostrorum aliquos ibi collegit: sed omnes approbans diligenter ex uirtute ac fidedignos inueniēs hoc præconium nostris exhibuit: cum gētem nostram studeret non medio critter honorare. Ait enim Hecataeus. Quia propter māsuetudinem atq; fidem quam ei præbuere Iudæi Samariam regionem adiecit: ut eam sine tributis haberent: Similia quoque sapuit post Alexandrum etiam Ptolomeus lagi de Iudæis in Alexandria commorantibus. Nam Aegyptiaca eis castra commisit. arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda & in Cyrene credens se tutissime regnaturū: & non i aliis libiæ ciuitatibus ad ea loca partem Iudæorum habitandi causa direxit. Post hunc autem Ptolomæus: qui Philadelphus est appellatus non solum: si qui fuere captiui apud eos: nostrorum omnes absoluit: sed & pecunias eis sepius condonauit: & quod maximum est desiderauit agnoscere nostras leges: & sacrarum scripturarum uolumina concupiuit: misitque rogans destinari uiros: qui ei interpretauerunt legem: & ut hæc apprime conscriberentur diligentiam hanc cōmisit non quibuscunque iuris: sed Demetrium Phalereum & Andream & Aristum ad hæc implenda constituit: quorum eruditionem propriarum litterarum Demetrius differebat. Alii uero habebant custodiam corporis eius iniunctam. His ergo hanc diligentiam imperauit. Non enim leges & patrum nostrorum philosophiam discere concupisset: si his utentes despiceret & non potius ualde miraretur. Quæ pene omnes in ordine progenitores eius Macedonum reges ignorauere: habentes ergo nos præcipuum familiaritatis affectum. Tertius namque Ptolomæus: qui uocatus est benefactor fortiter obtinens Syriam uniuersam non diis Aegyptiacis pro uictoria solēitates gratificas immolauit: sed ueniēs ad Hierosolymam multas hostias sicut nostri moris est: deo gratificauit: dignissimaque dicit: ornamenta uictoriæ Philometor autem Ptolomæus: & eius uxor Cleopatra omne regnum commiserunt Iudæis: & duces totius fuere militiæ Onias & Dositheus Iudæi: quorum nominibus derogat Appion: cum debuisset opera eorum potius mirari & gratias agere: quoniam liberauere Alexandriam: quam ueluri defendere se quis confingit. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatrarum regno: & periculum pessimæ perditionis insisteret. Istorum labore ciuitas intestinis præliis est erepta. Sed postea inquit Onias ad urbem deduxit exercitum paruum cum esset illic Herennus præses Romanorum legatus. Quod ut ita dicam. recte atque iuste factum est. Ptolomæus enim qui cognominatus est Physcon moriente suo patre Ptolomæo Philometore: egressus est de Cyrene uolens reginam Cleopatram expellere: & filios regis: ut ipse regnum iniuste sibi applicaret: propter hæc ergo Onias aduersus eum bellum pro Cleopatra suscepit. Et fidem quam habuit circa reges nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem deus iustitiæ eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolomæus cum aduersum exercitum quē Oniæ pugnare præsumeret: oēs uero Iudæos in ciuitate posuit cum filiis & uxoribus capiens: nudos atque uinctos elephantis subiecisset: ut ab eis conculcati deficerent. Et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset: in contrarium quæ præparauerat euenere. Elephantis enim relinquentes sibi appositos Iudæos impetu facto super amicos eius multos ex ipsis interemere. Et post hæc Ptolomæus quidem aspectum terribilem contemplatus est: prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina uero sua charissima quam alii quidem Hythacam. Alii uero Hirenem denominant: supplicante ne tantam impietatem perageret: & concessit: & ex eis quæ egerat: uel acturus erat pœnitentiam egit. Vnde recte hanc diem Iudæi Alexandria constituti eo quod aperte a deo salutem promerere celebrare noscuntur. Appion autem omnium calumniator etiam propter bellum aduersus Physconem gestum: Iudæos accusare præsumpsit: cum eos laudare debuisset. Is autem etiam ultimæ Cleopatrarum reginæ Alexandrinæ meminit. ueluti nobis improprians: quoniam circa nos fuit ignorata: & non potius illam redarguere studuit: cui nihil omnino iniustitiæ & malorū operum defuit: uel circa generis necessarios uel circa maritos suos qui etiam dilexerint eam. Vel in cōmuni contra Romanos omnes & benefactores suos imperatores. Quæ etiam sororem Arsinoem occidit in templo: nihil sibi nocentē. Peremit autem & fratrem Cæsare eius filio & successori rebellare præsumpsit. Antoniumque corrumpens amatoris rebus & patriæ inimicum fecit: & infidelem circa suos amicos instituit. Alios quidem genere regali spolians: alios autem demens & ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici: cum illum ipsum in nauali certamine relinquens idest maritum & parentem communium filiorum tradere cū exercitu a principatu & assequi esse qui coegit. Nouissime uero Alexandria a Cæsare capta: ad hoc usque perducta est: ut saltem hinc sperare se iudicaret si posset ipsa manu sua Iudæos perimere: eo quod circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putas ne gloriādum nobis non est: si quemadmodum dicit Appion: famis tempore Iudæis triticum non est mensa. Sed illa quidem pœnā subiit competentem. Nos autem maximo Cæsare utimur teste solatii atq; fidei: quam circa eū contra Aegyptios gessimus: nec aō & senatu eiusque dogmatibus & epistolis Cæsaris Augusti: quibus nostra merita cōprobant. Has

litteras Appionem oportebat inspicere: & secundum generā examinare testimonia sub Alexandro facta. Et omnibus Ptolomæis & quæ a senatu constituta sunt. Necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si uero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus mentiri non potuit: hoc iudicium est sterilitatis ac necessitatis frumentorum non accuratio Iudæorum. Quid enī sapiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus palam est. Nam administratio tritici nihilominus ab eis quam ab aliis Alexandrinis translata est. Maximam uero eis fidem olim a regibus datam conseruauere: id est fluminis custodiam: totiusque custodiæ nequaquam his rebus indignos esse iudicantes. Sed super hoc quomodo ergo inquit si sunt ciues: eosdē deos: quos Alexandrini non colunt? cui respondeo. Quomodo etiam cum uos sitis Aegyptii inter alterutros prælio magno & sine fœdere de religione contenditis. An certe propterea non uos omnes dicimus Aegyptios? & neque communiter homines quoniam bestias aduersantes naturæ colitis multa diligentia nutriendos. Cum genus utique nostrorum unum atque idem esse uideatur. Si autem in nobis Aegyptiis tantæ differentiæ opinionum sunt: quid miraris super his qui aliunde in Alexandriam aduenerunt? Sin legibus a principio constitutis circa talia permansere. Is autem seditionis causas nobis apponit: qui si cum ueritate ob hoc accusat Iudæos in alexandria constitutos. Cur omnes nos culpamque positos eo quod noscamur habere concordiam. Porro enim seditionis auctores quilibet inueniet Appiones similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim græci fuere & Macedones hanc ciuitatem habentes nullam seditionem aduersus nos gessere: sed antiquis cessere solennitatibus. Cum uero multitudo Aegyptiorum creuisset inter eos propter confusiones temporum etiam hoc opus semper est additum. Nostrum uero genus permansit purum. Ipsi igitur molestiæ huius fuere principium: nequaquam populo Macedonicam habente constantiam: neque prudentiam græcam sed cunctis scilicet utentibus malis moribus Aegyptiorum & antiquas inimicitias aduersum nos exercentibus. E diuersum anque factum est quod nobis impropere præsumunt. Nam cum plurimi eorum non opportune ius eius ciuitatis obtineant peregrinos uocantes eos qui hoc priuilegium ad omnes impetrasse noscuntur. Nam Aegyptiis neque regum quisquam uidetur ius ciuitatis fuisse largitus: neque nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit: Reges autem auxere. Romani uero semper custodire dignati sunt. Itaque derogare nobis Appion dignatus est quia imperatorum non statuamus imagines tanquam illis hoc ignorantibus aut defensione Appionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem mediocritatemque Romanorum. Quoniam subiectos non cogit patria iura transcendere. Sed suscipiunt honores sicut dare offerentes pium atque legitimum est. Non enim honoris gratiam habent: qui ex necessitate & uolentia conferuntur. Græcis itaque & aliis quibusdam bonum esse creditur imagines instituire. Denique & patrum & uxorem filiorumque figuras depingentes exultant. Quidam uero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines. Alii uero & seruos diligentes hoc faciunt. Quod ergo mirum est si etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere uideantur? Porro autem legislator non quasi prophetans romanorum potentiam non honorandam: sed tanquam causam neque deo neque hominibus utilem despiciens. Et quoniam totius animari multo magis dei inanimati probatur inferius interdixit imagines fabricari. Aliis autem honoribus post deum colendos non prohibuit uitros bonos quibus nos & imperatores & populum romanum dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis cœtinua sacrificia: & non solum quotidianis diebus ex impensa communi omnium Iudæorum talia celebramus. Verum cum nullas alias hostias ex communi neque pro filiis peragamus. Solis imperatoribus hunc honorem præcipuum pariter exhibemus: quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaque communiter satisfactio posita sit aduersus Appionem pro his quæ de Alexandria dicta sunt. Admiror autem esse eos: qui ei huiusmodi fomitem præbuere id est possidonium & Apollonium Molonis: quoniam accusant quidem nos quare nos eosdem deos cum aliis non colimus. Mentientes autem pariter & de nostro templo blasphemias componentes incongruas: non se putant impie agere: dum sit ualde turpissimum liberis qualibet ratione mentiri. Multo magis de templo apud cunctos homines nominato tanta sanctitate pollente. In hoc enim sacrario Appion præsumpsit edicere. Assini caput collocasse Iudæos: & eum colere: ac dignum facere tanta religione. & hoc affirmant fuisse depalatum dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum: & illud caput inuentum ex auro compositum multis pecuniis dignum. Ad hoc igitur prius quidem. Quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset nequaquam debuerat increpare: cum non sit deterius asinus furonibus & hircis & aliis qui sunt apud eos dii. Deinde quomodo non intellexit operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus namque semper utimur hisdem: in quibus sine fine consistimus. Et cum uariis casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorum uexauerint. Et dius ac Pompeius magnus ac Licinius Crassus: & ad nouissimum Titus Cæsar: bello uincentes obtinuerunt templum. Nihil huiusmodi illic inuenere: sed purissimam pietatē de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neque iustā fecit tēpli deprædationē: sed de egestate pecuniarum ad hoc accessit cum non esset hostis: &

super nos auxiliores suos & amicos aggressus est. Nec aliquid dignum derisione illic inuenit. Multi & digni conscriptores super hoc quoque testantur Polybius Megalopolita : Strabon Capadox : Nicolaus damascenus : Timagenes : & Castor temporum conscriptor : & Apollodorus. omnes dicunt pecuniis indigentem Antiochum transgressum foedera Iudaeorum. & spoliasse templum auro argentoque plenum. Haec igitur Appion debuit respicere : nisi cor atini ipse potius habuisset : & impudentiam canis : & qui apud ipsos asolet coli. neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus est. Nos itaque asinus neque honorem neque potestatem aliquam damus : sicut Aegyptii Crocodilibus & Aspidibus : quando eos qui ab istis mordentur : & a Crocodilibus rapiuntur felices : & deo digni arbitrantur. Sed sunt apud nos asini : quod apud alios sapientes uiros onera sibi imposita sustinentes. Et licet ad arcas accedentes comedant aut proposita non adimpleant multas ualde plagas accipiunt quippe operibus & ad agriculturam rebus necessariis ministrantes : sed aut omnium gustum dissimulauit Appion ad componendum uerba fallacia. aut certe ex rebus initia sumens haec implere non ualuit quando nulla potest contra hos blasphemia prouenire. Alteram uero fabulam derogatione nostra plenam de graecis apposuit : de quo hoc dicere sat erit : quonia qui de pietate loqui praesumunt : oportet eos non ignorare minus esse immundum per templa transire quam sacerdotibus scelestia uerba confingere. Isti uero magis studere defendere sacrilegum regem : quam iusta & ueracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho praestare : & infidelitatem ac sacrilegium eius tergere : quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum detrahentes nobis : etiam quae in futuris essent mentiti sunt. Propheta uero aliorum factus est appion : & dixit Antiochum in templo inuenisse lectum & hominem in eo iacentem : & propositam ei mensam maritimis terrenisque uolatilium dapibus plenam : & obstupuisse his homo. Illum uero mox adorasse regis ingressum tanquam maximum ei solatium praebiturum : ac procidentem ad eius genua extensa dextera poposcisse libertatem : & iubente rege ut consideret & diceret quis essent uel cur ibidem habitaret : uel quae esset causa ciborum eius. Tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam narraffe necessitatem ait. Inquit esse se graecum : & dum perageret prouinciam propter uitae causam direptum se subito ab alienigenis hominibus : atque deductum ad templum : & inclusum illic : & a nullo conspici : sed cuncta dapium praeparatione saginari. Et primum quidem haec sibi inopinabilia beneficia prodidisse & detulisse laetitiam. Deinde suspicionem : postea stuporem : ac postremum consulentem a ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Iudaeorum pro qua nutrebat : & hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Graecum peregrinum : eumque annali tempore saginare : & deductum ad quandam siluam occidere quidem eum hominem eius corpus sacrificare secundum suas solennitates : & gustare ex eius uisceribus & iusturandum facere in immolatione Graeci : ut inimicitias contra Graecos haberent. Et tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abiicere. deinde refert eum dixisse paucos iam dies debita sibi superesse atque rogasse ut erubescerent Graecorum deos & superantes in suo sanguine insidias Iudaeorum. De malis eum circumstantibus liberaret. Huiusmodi ergo fabula non tantum omni tragodia plenissima est : sed etiam crudeli impudentia redundat. Non tamen a sacrilegio priuat Antiochum sicut arbitrati sunt : qui haec ad illius gratiam conscribere. Nam enim praesumpsit aliquid tale ut ad templum accederet : sed sic autem inuenit non sperans. Fuit ergo uoluntatibus iniquis impius : & nihilominus sine deo quanta iussit mendacii superfluitas : quam ex ipsa re cognoscere ualde facillimum est. Non enim circa solos Graecos discordia legum esse dignoscitur : sed maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios. Quem enim chororum non contigit aliquando circa nos peregrinari : ut aduersus solos renouata coniuratione per effusionem sanguinis egeremus : uel quomodo possibile est ut ad has hostias omnes Iudaei colligerentur : & tantis millibus ad gustanda uiscera illa sufficerent : sicut ait Appion : uel cur inuentum hominem quicumque fuit : non enim suo nomine conscripsit : aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit dum posset. Hoc faciens ipse quidem putari pius & Graecorum amator eximus : assumere uero contra iudaeorum odium solatia magna cunctorum. Sed haec relinquo : insensatos enim non uerbis sed operibus decet arguere. Sciant igitur omnes : qui uidere constructionem templi nostri : qualis fuerit & intransgressibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu : & harum singulae propriam secundum legem habuere custodiam. In exteriorem itaque ingredi licentiam omnibus etiam alienigenis : mulieres tantummodo menstruatam transire prohibebantur. In secunda uero porticu cuncti Iudaei ingrediebantur : eorumque coniuges cum essent ab omni pollutione mundae. In tertia masculi Iudaeorum mundi existentes atque purificati. In quarta autem sacerdotes stolis induti sacerdotibus. In adytum uero soli principes sacerdotum propria stola circumamicti. Tanta uero est circa omnia prouidentia pietatis : ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo oportebat facientes traditas hostias introire. Et meridie rursus dum clauderent templum. Denique ne uas aliquod portari licet in templum : sed erant in eo solummodo posita altera mensa turibulum : cande

labrum quæ omnia & in lege conscripta sunt. Etenim nihil amplius neque ministeriorum aliquorum ineffabilium agitur: neque itus illa epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta sunt habent totius populi testimonium manifestum rationemque gestorum. Licet enim sint tribus quattuor sacerdotum & harum tribuum singulæ habeant hominum plusquam quinque milia: sit tamen obseruatio particulariter per dies certos: & his transactis alii succedentes ad sacrificia ueniunt: & congregati in templum mediante die præcedentibus clauis templi & ad numerum omnia uasa percipiunt nullaque ad cibum aut potum attineat in templo delata. Talia nanque etiam ad altaria offerre prohibitum est: præter illa quæ ad sacrificia præparantur. Quod ergo Appionem esse dicimus nisi nihil horum examinantem uerba incredula protulisse. Sed turpe est: historiæ enim ueram notitiam se proferre grammaticus non promisit. Et sciens templi nostri pietatem hanc quidem prætermisit. Homini autem græci compræhensionem finxit: & pabulum ineffabile & ciborum opulentissimam claritatem. Et per uios ingredienti ubi nec nobilissimos Iudæorum licet intrare nisi fuerint sacerdotes. Hæc ergo pessima est impietas atque mendacium spontaneum ad eorum seductionem: qui noluerunt discutere ueritatem. Per ea siquidem mala & ineffabilia quæ prædicta sunt nobis detrahere tentauere. Rursumque tanquam piissimus dedit adiucens fabulæ inna facta. At enim illum retulisse dum bellum Iudæi contra Iudæos haberent. Longo quodam tempore in aliqua ciuitate Iudæorum qui ea Appollinem colebat uenisset ad Iudæos: cuius hominis nomen dicitur Zabidon. Deinde quis enim promississet traditurum se eis Apollinem deum Doriensum uenturumque illum ad nostrum templum. Si omnes ascenderent & credidissent omnem multitudinem Iudæorum Zabidon uero fuisse quoddam machinamentum ligneum. Et circumposuisse sibi: & in eo tres ordines infixisse lucernarum: & ira ambulasse ut procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agens. Porro Iudæos inopinabili uisione obstupuisse: & longe constitutos tenuisse silentium. Zabidon uero multa quiete ad templum uenisse & aureum detraxisse asini caput. Sic enim urbane conscribit: & rursus Doram uelociter aduenisse. Igitur & nos dicere possumus: quia asinum hoc est semetipsum Appion grauat & facit stultitia simul & mendacii oneratum. Loca nanque quæ non sunt conscribit: & ciuitates nesciens transfert. Idem enim in Phœnice uero iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur in nullo concordans Appionis obloentionibus. Quattuor enim dierum itinere procul est a Iudæa. Cur itaque rursus accusat eo quod non habeamus communes cum aliis deos: si sic facile credidete patres nostri ad se uenturum Apollinem & cum stellis eum ambulare super terram putauere? Lucernam enim primo nunquam uidere. Qui licet & tantam & talia concelebrant canelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tantis milibus obuiauit. Desolatos etiam uiros custodibus comperit: & hoc tempore prælii. Cætera iam relinquo. Ianuæ uero templi altitudine quidem erant cubitorum sexaginta: latitudine uero uiginti. omnes deauratæ & pene auro puro confectæ. Has claudebant non minus quam uiri ducenti diebus singulis: & relinquere eas apertas nefandissimum nimis erat. Facile eas lucernifer ille apperuisse creditur: qui solus etiam habuisse asini caput æstimabatur: quapropter dubium est utrum hoc caput Zabidon denuo reuocauit. An certe sumens Appion introduxit in templum ut Antiochus inueniret. Vnde in secundo Appioni aliquam mentiendi daret occasionem & conscribendum banirantium per deum factorem cæli & terræ & maris nulli Iudæos facturos alienigenæ & maxime Græcis. Oportebat autem mentem absolute dicere nulli facturos alienigenæ & magis Aegyptiis. Sic etenim ab initio poterant eius figmenta de iureiurando congruere ab Aegyptiis utique non propter malignitatem suam: sed propter calamitates expulsi sunt. A Græcis autem plus locis quam studiis sumus adiuncti: ita ut nullæ inter nos & illos inimicitia zelotypiæ esse noscuntur. E diuerso nanque multos eorum ad nostras leges contigit accessisse: quorum quidam permansere: quidam uero perdurare non ferentes denuo recessere. Hoc tamen iusiurandum nunquam se quisquam audisse meminit apud nos habitum: sed solus Appion ut uidetur audiuit. Ipse utique composuit nimis. igitur hæc maxima compositio etiam in futuro dicenda Appionis admiratione dignissima est. Quarum rerum hoc as firmat indicium: quia neque legibus iustis utamur: nec deum colamus ut conuenit: & diuersis gentibus seruiamus: & calamitates quasdam circa ciuitatem sustineamus cum utique principalis ciuitas Romanorum sit. cuius ciues soli ab initio regnare atque nos seruire consueuerunt. Quis etenim ab horum magnanimitate se ualeret abstinere? Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Appion locutus est: quando paucis contigit in principatum continue præsidere: & non rursus aliis facta mutatione seruire. Plurimæ nanque gentes aliis obedire coactæ sunt. Soli autem Aegyptii eo quod refugiant sicut aiunt in eorum prouincia dii atque saluentur migrantes in effigies bestiarum. Honorem præcipuum inuenerunt ut nulli famularentur horum qui Asiam Europamque tenuere. Qui scilicet unam diem ex æuo totius sæculi non habuere libertatem: neque apud indigenas dominos neque apud externos. Nam quemadmodum eis usi sint per se: non semel solummodo sed frequenter uastantes urbes: tēpla uertentes amputatos apud eos interficientes deos impropere non studeo. Nō enī

conuenit stultitiam nos indocti Appionis imitari: qui neque casus Atheniensium neque Lacedæmoniorum animo suo concepit. Quorum alios quidem fortissimos: quorum summi diuersis uitæ sunt calamitatibus fauciati. Dimitto dirutam Atheniensium arcem: templum Ephesinum & Delphos: aliaque multa pro quibus intulit: sed potius inferentibus impropéria. Nouus autem accusator nostrorum Appion inuentus est: malorum suorum apud Aegyptum gestorum prorsus oblitus. Sed Sesostris eum quem refert fabula regem fuisse Aegypti. ut creditur excæcauit. Verumtamen possumus & nos dicere nostros reges dauid & Salomonem: qui multas subdidere gentes. Sed de his modo superfedendum est: quæ uero cunctis nota sunt: Appion modis omnibus ignorauit: quoniam Persis & post illos principibus Asiæ macedonibus: Aegyptii quidem seruire nihil differentes a famulis. Nos autem liberi consistentes etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum annis uiginti & centum usque ad Pompeium magnum: & dum uniuersi sunt expugnati a Romanis principibus omnium soli propter fidem suam maiores nostri auxiliares & amici fuere. Sed queritur quia uiros mirabiles non præbuimus uel ut quorundam artium inuentores: & inter hos enumerat Socratem & Zenonem Cleanthem & aliquos huiusmodi. Deinde quod potius est mirandum semetipsum his adiecit: & beatificat Alexandriam quia ciuem talem habere meruit: quod rite facit. Oportebat enim ut ipse sui testis existeret: qui aliis omnibus sic importunus & callidus esse uidebatur: & uita uerboque corruptus. Quapropter recte quilibet Alexandriæ condolebit: si super isto aliquid magni sapuerit. De uiris autem qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores sciunt qui uoluerint nostræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua uero quæ in accusatione conscripta sunt dignum erat forte sine satisfactione relinquere: ut ipse sui potius & aliorum Aegyptiorum accusator extaret. Queritur enim eo quod animalia consueta sacrificemus: & non uescamur carnibus suillis: sed & circuncisionem genitalium uehementer irridet. De nostrorum quidem animalium peremptione communitio nobis est cum aliis hominibus uniuersis. Appion autem sacrificantes nos redarguens increpat semetipsum: cum genere sit Aegyptius. Non enim Græcis aut Macedonibus aduersatur. Isti enim optant sacrificare. id est centum bouum suis diis & sacerdotibus utuntur ad epulas. Quæ cum ita sint non propterea contigit mundum animalibus desolari: quod Appion expauit. Qui tamen si solennitates Aegyptiorum sequerentur quidem mundus hominibus ferocissimis aut bestiis impleretur: quas isti iudicantes deos diligenter enutrient. Etenim si quis eum consuleret: quos putaret omnium Aegyptiorum esse sapientes atque deicolos sacerdotum sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicuntur sibi met ab initio a regibus esse præcepta: ut deos colant & sapientiam diligant: quod illi facere præcipue iudicantur: qui tamen & circunciduntur omnes: & a porcinis abstinent cibis. Sed neque ullus alter Aegyptiorum cum eis diis sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit Appion: quando pro Aegyptiis nostras detractiones componens illos uidetur potius accusare: qui non solum utuntur solennitatibus: quas in nobis culpatur iste: sed etiam alios circuncidi docent: sicuti dixit Herodorus. Vnde recte mihi uidetur Appion propter patriæ suæ leges multam soluisse blasphemiam. Etenim necessario circuncisus circa genitalia uulnera ei facta nihil ei circumprofuerunt & putrefactus magis doloribus expirauit. Oportet enim bene sapientes in legibus propriis circa pietatem integre permanere: & aliorum minime permanere. Iste uero suas quidem leges effugit. De nostris uero mentitus est. Hic itaque terminus uitæ fuit Appionis. Sed & noster hic iam finem liber accipiet. Quoniam uero & Apollonius Molonis & Lyfimachus: & alii quidam tam per ignorantiam quam per insaniam de legislatore nostro Moyse de legibus uerba protulere: nec iusta nec uera. Dum illi quidem uelut mago atque fallaci derogant. Leges autem malitiæ apud nos nulliusque uirtutis affirmant esse doctrices. Volo breuiter & de omni conuersatione nostra & de particula si sicuti potero proferre sermonem. Reor enim fore manifestum: quia & ad pietatem alterutrum uniuersalemque clementiam: insuper ad iustitiam laborumque tolerantiam: & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim proposui laudes conscribere nostrorum: sed aduersus eos qui nos plurimum & fallaciter accusarunt satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continue sicut Appion instituit: sed dispersim. Quippe tamen aliquando quidem nos sine deo & hominibus odiosos appellet. Aliquando uero formidinem nobis impropérat. Et e diuerso rursus aliquando de præsumptione factum gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stultiores barbaris: & propterea nullum inuentum nos solos uitæ utile comperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur: dum uniuersa contraria quæ ab eo sunt dicta monstrantur. Et legibus imperata: & a nobis cum omni integritate gesta. Si uero coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios constitutarum: cuius rei culpabiles illi sunt qui nostras solennitates tanquam malas dicere uoluerunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia eas habeamus leges: quarum ego capitales & summas ad increpandum positurus sum æque: quia præcipue in legibus propriis perduramus. Paulum ergo summes onus uolo prius edicere: qui eorum qui sine lege & ordine uiuunt. Hi qui ordinis & communiam

legum amatores extiterunt: & primi hoc inchoauerunt: recte mansuetudinem nostramque uirtutē
præstare dicendi sunt. Denique conatur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre: ut imita-
tores aliorum uideantur existere: & non ipsi potius aliis: ut legitime uiuere debeant exponere: His
igitur hunc in modum habentibus uirtus legislatoris est memoria considerare: & his qui usuri sunt
legibus quas posuerit satisficere quia recte sunt. Populi uero est ut in omnibus quæ cōstituta sunt
perduret: & neque sc̄licitate procedente: neq; calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur
nostrum legislatorem quorumlibet qui memorantur legislatorum antiquitate præcedere. Lygur-
gus enim & Solon & Zaleucus Locrensis: & omnes qui apud græcos mirabiles sunt nouelli atque
recentes quantum ad illum comparati esse noscuntur. Quando nec ipsum nomen legis fuisse olim
apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est qui nusquam in opere suo hoc usus est nomine. Non
enim secundum legem: sed indiffinitis sententiis & regum præceptionibus populus regebatur. Un-
de etiam multo tempore permansere tantum moribus utentes: & non scripto. Et multa horum sem-
per secundum euentum casuum permittentes. Noster uero legislator antiquus existēs hoc etenim
undique manifestum est: etiam apud eos clarum qui semper contra nos loquuntur: semetipsum
præbuit optimum principem populorum: & consiliatorem magnum. Sed instructionem totius le-
gis uitæ constringens eis suasisit hanc libenter excipere: & firmissime inclyta scientia custodire. Pri-
mitus autem eius magnitudinis opera uideamus. Ille nanque progenitorum nostrorum relinque-
tium Aegyptum & ad terram propriam remeantium: multa nulla sumens ex plurimis & impossi-
bilibus rebus cautissime liberauit: & in aquosam eos & multum arenosam oportebat transire uiam:
bellaque deuincere: & filios ac uxores prædamque belli seruare: in quibus dux egregius & consi-
liarius sapientissimus: & tutor ueracissimus fuit uniuersorum. Omnem siquidem multitudinem
in semetipsum pendere facit: & cum omnia quæ uellet persuadere posset: in nullo horum uindis-
cauit sibi potestatem: sed in quo maximo tempore potestatem sibi arrogat & tyrannidem
præsules rerum: & populum frequenter plurima iniquitate uiuere consuescunt: In hac ille poten-
tia constitutus e diuerso: magis iudicauit agendum pie & plurimam exhibere aliis æquitatem ip-
se uirtutem præcipuam se credens cunctos ostendere: & salutem firmissimam præbere sequacibus
bona uoluntate. Et maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte indicabat du-
cem atque cōsiliatorem se deum habere: & primitus sibi satisfaciens: quia secundum illius uo-
luntatem uniuersa gereret atque tractaret. Credidit modis omnibus oportere ut etiam apud ple-
bem hæc opinio permaneret. Nanque dum respicere suam uitam credunt: delinquere non præ-
sumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit: non magus: non fallax: sicut derogatores in-
iuste pronunciant: sed quales apud Græcos gloriantur fuisse Minoem: & post eum legislatores.
Alii nanque quidam eorum leges positas a Ioue dicebant. Alii uero eas in Apollinem & uaticini-
um delphicum referebant: siue pro ueritate hoc credentes: seu facile suadendum iudicantes popu-
lo. Qui uero præcipuas leges instituerint: uel qui iustissime de dei fide cognouerint: licet hoc ex ip-
sis legibus facta comparatione conspiciere. Iam enim de ipsis tps est disputandi. Igitur infinitæ quædam
particulatim gentium atq; legum apud cunctos homines differentia sunt. Alii siquidem monarchis:
alii uero populo potestatem reipubli. commiserunt. Noster uero legislator nihil horum intendens:
ueluti si quis hoc dicendo mensuram transcendat uerbi diuinam reipublicam declarauit: deo prin-
cipaliter conuersationem nostram atq; potestatem excellenter assignans & satisfaciens eum cūctos
inspicere tanquam causam bonorum omnium uniuersis hominibus existētem: & quæcunque con-
tingit eos in angustiis supplicasse illius non latuisse uoluntatem. Neq; quicquam eorum quæ gesse-
re uel siquid aliquis apud semetipsum potuit cogitare: unum uero eum esse monstrauit: & ingeni-
tum: immutabilem: per tempus æternum: & omni specie mortali pulchritudine differētē. Et ipsum
nobis notum qualis autem sit secundum substantiam prorsus ignotum. Hæc itaque de deo saperēt
prudentissimi græcorum: quia quidem eruditi sunt: illo utique sciendi præbente principia nunc di-
cere prætermitto: quia non optima & congrua dei naturæ atque magnificentia sunt ualde testan-
tur. Pythagoras enim & Anaxagoras & Plato & post illos philosophi Stoici & pene cuncti uiden-
tur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes populo superstitionum opi-
nionibus iam conscriptam ueritatem dogmatis proferre timuere. Noster uero legislator opera præ-
bens consonis uerbis suis non solum his qui cum eo erant satisfecit: sed etiam qui ex illis semper
erant nascituri: hoc immutabiliter inspirauit: & causa legislationis ad utilitatis modum semper ad-
duxit. Non enim partem uirtutis dei culturam dixit: sed huius partes alias esse perspexit atque con-
stituit. Idem fortitudinem iustitiam & in omnibus ciuium concordiam ad alterutros. Cunctæ nan-
que actiones & studia uniuersiq; sermones ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim
hoc inexaminatum aut indefinitum ulterius dereliquit. Duo siquidem sunt totius disciplinae & mo-
ralis institutionis modi: quorum unus quidem sermone doctor est: alter uero excitatione morum:
quæ cum ita sunt quidam legislatores sentiendi sunt discreti: & alterum horum modum sibi placitū
assumentes alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonii quidem & Cretes moribus erudiebatur: non

uerbis. Athenienses uero & pene omnes alii græci quæ quidem oportet agi percipiebant suis legibus. Affuescere uero ad hæc operibus minime ualere. Noster autem legislator hæc ambo multa diligentia cooptauit. Nam nec exercitatione morum dimisit non traditas: neque leges sermone reliquit incomptas. Sed mox a primo inchoans cibo & unicuique dicto conueniente nihil neque minimarum escarum sub potestate uoluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abstineri: & qui sumendi sunt: uel quæ diæta communis esse uideatur. Nec non & de operibus labore simul & requie. Terminum atque regulam posuit legem: quatenus ueluti sub patre atque domino uiuentes: neque uolentes quicquam: neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus poenam posuit: sed optimam & necessariam correptionem monstrauit legem. Quapropter non semel audire: nec secundo uel sæpius. Sed in unaquaque septimana alia opera relinquentes: ad legis auditionem congregari præcepit uniuersos: eamque perfecte cõdiscere: quod scilicet omnes legislatores reliquisse noscuntur. Et intantum plurimi hominum porro sunt: ut secundum proprias uiuant: quia pene eas ignorant. Et cum peccauerint tunc agnoscunt ab aliis quam legem probantur esse præuaricati. Sed etiam uiri maxima cum gloria & principalia gubernantes profitentur ignorationem. Scitos namque sibi faciunt assidere ad dispensationem rerum: & experimentum legis habentium. Nostrorum uero quilibet cum leges interrogatur: facilius quam nomẽ suum recitat. Vniuersas quidem mox a primo sensu eas discentes in animo uelut inscriptas: & rarius quidem quilibet transgreditur. Impossibile autem est supplicium deuitare peccantem. Hoc itaque primum omnium mirabilem consonantiam nobis instituit. Nam unam quidem habere & eandem de deo sectam: uita uero ac moribus differre nihil ab inuicem optimam moribus hominum potest celebrare concordiam. Apud nos etenim solos neque de deo quilibet sermones audet alterutris aduersarios: sicut multa similia apud alios fieri comprobantur. Cum non solum a fortuitis quod uisum fuerit unicuique profertur: sed etiam apud quosdam philosophorum hoc crebro præsumitur. Quando alii quidem totam dei naturam sermonibus perimere tentauerunt. Alii uero eius prouidentiam ab hominibus abstulere. Neque in studiis uitæ a differentia ulla conspicitur: sed communia quidem opera omnium apud nos existunt. Vnus non de deo sermo concors est asserens illum cuncta respicere: sed etiam de ipsius uitæ studiis. Et quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci: a mulieribus nostris & a seruis quilibet averti. Pro qua re illatas nobis calumnias a quibusdam: cur non exhibeamus uiros inuectores nouorum operum seu uerborum contigit oriri. Alii siquidem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant: & præcipue transgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem e diuerso unam esse prudentiam atque uirtutes existimamus: nihil penitus uel facere uel cogitare contrarium his quæ antiquitus sancita noscuntur: quod scilicet indicium legis est optimo foedere constitutæ. Nam ea quæ nunc non habent modum: experimento sæpe correpta redarguuntur. Apud nos autem qui credimus ab initio positam legem diuinæ uoluntate: nihil aliud pium est quam hanc sub integritate reseruare. Quis etenim eius quicquam mouere potest: aut quid melius adinuenit: uel qui ab aliis tãquam præcellentius ad statum reipublicæ nostræ migravit: aut quæ poterit esse melior atque iustior: quam ea quæ deum quidem principem omnium esse confirmat. Sacerdotibus autem in cõmuni quidem res præcipuas dispensare permittit. Summo uero pontifici aliorum sacerdotum principatum competenter iniungit. Quos utique non diuitiis neque aliis quibusdam spontaneis auiditatibus præcellentes. Legislator ad culmen huius honoribus instituit. Sed quinque sapientia uel temperantia aliis præstare noscuntur: eis præcipue culturam diuinæ placationis coniunxit. Apud hos igitur & legis & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Contemplatores etenim omnium atque iudices contentionum & punitores culpabilium sacerdotum esse decreti sunt. Quis ergo principatus quod regnum erit hoc sanctius: uel qui honor deo potius cooprabitur cum omnis quidem populus sit præparatus ad pietatem? Summa uero diligentia sacerdotibus sit indicta & uelut quædam festiuitas gubernetur uniuersa respu. Cum enim ministeria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire neque uerunt ea uidelicet sacrificia nominantes: nos cum multa delectatione & incommutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruamus æuum. Quæ igitur sunt præcepta uel interdicta simplicia siue nota dicamus. Primum quidem de deo est. Deus habet omnia perfectus beatissimus ipse sibi cunctis sufficiens principum & medium & terminus. Inter omnia operibus quidem & muneribus clarus & totius rei manifestus. Forma uero & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis namque materies comparata ad huius imaginem licet sit preciosa tamen promem cunctaque ars ad illius imitationis inuentum extra esse artem cognoscitur nihil simile neque uidemus neque possumus suspicari neque coicere. Sanctum est: uidemus eius opera lumẽ: cœlum: terram: solem: lunam: flumina: mare: animalium nationes: redditiones fructuum: hæc deus fecit: non manibus neque laboribus neque quibusdam indiguit sibi cooperantibus: sed ipso uidente bona repente facta sunt. Bona nunc homines conuenit uniuersos: si qui eum quæ placere exercitatione uirtutis. Modus eum diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum unius dei commune omnium cõmunis dei cūctorum. Gra

tum nãq; semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uero istos primus secundum genus: qui ante alios sacerdotes sacrificauit deo custodiet leges: de dubiis iudicabit: & puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit supplicio subiacebit tanquã qui in ipso deo impie gesserit. Hostias imolant: non ad crapulam nostram uel ebrietatem attinentes. Hæc. n. non placent deo: quæ res occasio potius iniuriarum simul & expensarum est. Deus enim temperatos ordinatosq; & boni generis diligit: & ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sacrificiis autem pro communi salute primum oportet orare. Deinde singuli pro semetipsis. Quomodo omnes socii sumus: & qui hoc consortium suæ uitæ præponit maxime deo gratissimum est: supplicatio uero fit ad deum uotis ac precibus non ut bona præstet: nec enim ipse sponte cõtulit uniuersis & uno depofuit: sed ut hoc suscipere ualeamus suscipientesq; seruemus: purificationes in sacrificiis lex decreuit. Ex omni excubii excõmunicatione a muliere facta & alia multa conscribere ualde longissimum est. Huiusmodi ergo de deo & eius placatione sermonibus est. Ipse autem simul etiam lex est: quosdã autem nouit lex permixtionem per naturam ad coniugem si tamen pro filiorum causa procreandum agatur. Masculorum uero in masculos ualde iudicauit inimicas: & tentantes horum morte decreuit dignos. Nubere uero iubent non respicientes ad dotem: neq; uiolenter arripere: sed neq; dolo uel fallacia suadere. Dispensationem uero potius fieri per eum cuius esse noscitur potestatis & per cogitationem oportunam: Mulier autem inferior inquit est uiro per omnia Obedit igitur non ad iuriam: sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim uiro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solũmodo. Alterius uero experientiam habere nequissimum. Si quis autem hoc egerit declinatio nulla mortis: neq; uim fieri uirgini alteri desponsatæ: neq; si suaserit nuptiæ filios nutrire præcepit. Vniuersis autem mulieribus interdixit: uel celare quod statutum est: uel aliam machinationem corrumpere filii. Nanq; mœchatrix est anima demoliens & genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum corruptionemq; transierit immundus: oportet autem etiam post legalem commixtionem uiri mulieres lauare. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflata nanq; corporibus nulneratur. Dum ob hoc fit aliquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neq; in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repente principium: iussitque litteris erudiri propter leges & nosse progenitorum actiones ut actus imitentur: & cum legibus educati neq; transgrediantur: neq; cogitationem ignorationis habere iudicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum: beneq; precise ad sepeliendum celebrantur exequiæ. Neq; insignium fabricæ sepulchrorum: sed necessaria quidem circa prolationem funeris imperauit domesticos adimplere. Omnibus autem uiuentibus legitimum esse constituit: ut aliquo moriente & concurrant: & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domesticos fauere celebratos: ut longe procul sit q̄ sit uideatur quis mundus esse: cum fecerit homicidium parentum honorem post deum esse constituit: & qui non repensat eorum gratiæ: sed in qua liber parte contristat: præcepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exhibere: quoniam cunctorum senior deus est. Nihil permittit celebrandum apud amicos: nõ enim amicitia sunt apud eum cui omnia non creduntur. Et licet aliqua inimicitia proueniant: prodita mens a rara prohibuit. Si quis arbiter manus acceperit: morte multatur. Despiciens quod iustum est: & auxilium reis offerens. Quod quisquam non potuit non auferat: & aliena non tangat: mutans non accipiat usuras. Hæc & his multa similia communionem continent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiam de domestica cura circa alienigenas habenda habuerit legislator: referri dignum est. Videbitur enim omnibus optime prospexisse: deum eo ita sentiente: neque propria corrumperimus: neque participari rebus nostris uolentibus inuidemus. Quicumq; enim uolunt sub nostras conuersari leges accedentes ad ea cum munificentia suscipit: non genere solũmodo: sed etiam uoluntate uitæ putans esse consortium. Eos autem qui transitorie misceri solẽnitatibus: non alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus præbendum: ignem: aquam: cibum: iter ostendere non spernere aliquem insepultum: mitissime etiam circa hostes quæ sunt agenda sancit: ut neque terra eorum exuratur: neq; arbores fertiles incidantur: sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere interdixit: & captiuos prospexit quatenus eorum ammoueat iniuria: & maxime fœminarum. Sic autem alumnos mansuetudinem atque clementiam studuit edocere: ut etiam de animalibus irratiõnabilibus non taceret: sed horum tantummodo utilitatem legitimam concedes: ab omni nos alia causa prohibuit. Quæcũq; enim ueluti supplicantiã oriuntur in domibus hoc interdixit occidi. Sed neque parentes deniq; præcepit auferri. Et licet inimica sint animalia eis tamen parcendum esse sancit. Sic undique ea quæ ad mansuetudinem pertinent obseruauit. Doctrinalibus quidem sicuti predictum est legis utens & alia rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione defigens. Damnum nanq; in plurimis causis transgrediendum mors est. Si adulterium commiserit aliquis: suum puellæ fecerit. Si masculo turpe tentamentũ præsumserit. I. c. aut patiatuſtineretãtus. Similiter autem est lex inuitabilis & in seruis: sed et de mensuris: uel si quis de ponderibus do-

lum fuerit operatus & de iniusta uenditione ac fraude uel fide traxerit alienam rem: aut quod non potuit abstulerit omnimodi sunt uindicta non qualia apud alios: sed ne ualde maiora. De iniuria uero parentum uel impietate quæ sit in deo: licet tætet hoc aliquis mox peribit. His itaq; secundum legem uniuersam honor tribuitur: non argenti: non auri: neq; coronæ capitis: aut cuiusdam prædicandæ festiuitatis: sed unusquisq; testem habens conscientiam suam ualde proficit legislatore propheta: & deo fidem condonante firmissimam his qui seruauerunt leges: licet pro eis mori contingat aliquibus concurrunt alacri ad occasum. Dedit enim deus rursus fieri ut uita melior possit ex mutatione conferri. Piget itaq; nunc hoc me conscribere: nisi opera essent omnibus manifesta. Quoniam multi & plerunq; olim nostrorum progenitorum: ne uel sermonem solummodo extra legem proferrent: omnia passi sunt sustinere uiriliter: uel si honorari contigit apud omnes homines nostram legem & uoluntariam legis consequentiam esse manifestam imbuebant. Græcos maiores nostri etiam extra regionem propriam constituti. huiusmodi si quidem rectam habent & tam gloriosam de deo: talesque leges multo sæculo sic firmissime custodire omnes arbitror admirari propter frequentes apud nos factas mutationes. Deniq; eos qui conscribere proxime de repu. & legibus tentare uere tanquam de incredibilibus compositionibus quidam frequenter accusant dicentes: quoniam impossibilia sumpserint argumenta. Et alios quidem relinquo philosophos: quicumq; huiusmodi negotium in suis conscriptionibus habuere. Plato mirabilis apud græcos tanquam de honestate uitæ præcedens & uirtute sermonum & persuasione philosophiæ cunctos excellens ab his qui dicebant pessimum esse de repu. conscribere illus & diuulgatus pene peremptus est. Cum utiq; qui illius uerba considerauerit frequenter & facile reperiet: quæ etiam consuetudini plurimorum proxima esse noscitur. Ipse siquidem Plato confessus est: quia ueram de deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre securum non est. Sed Platonis quidem uerba uana esse putant & multa potestate composita atq; conscripta & maxime de legislatione prolata. Lygurgi uero mirantur & Spartani cuncti concelebrant: quoniam illorum legibus plurimo tempore perdurauerunt. Ergo hoc manifestum uirtutis indicium est in legibus permanere. Si uero Lacedæmoniorum admirantur illorum tempus assumant: scientes amplius duobus milibus annis nostram constitisse rempublicam. & super hæc sciunt quoniam Lacedæmonii quidem omni tempore quo apud se habuere libertatem perfecte uisi sunt custodisse leges. Cum uero circa eos factæ sunt fortunæ mutationes. pene cunctarum legum obliuisci sunt. Nos autem multis casibus euolutis propter regem Asiæ mutationes neq; in nouissimis malis uenientes a legibus sumus alienati: non uocationis nec epulationis causa seruantes eas quando si quis considerare uoluerit: multi ampliori testimonio maiores excubias & labores nobis quam Lacedæmoniis uidebit impositos. Illi siquidem operantes terram: & neq; circa artes exercitum habentes: sed ab omni operatione remissiores pingues & corpore pulchri in ciuitate degebant. Aliis ministris in omnibus uitæ necessariis rebus utentes: & cibum paratum ab illis accipientes: solum opus bonum atq; clemens iudicantes ad faciendum & patiendum: quatenus præualerent aduersus omnes contra quos bella susciperent: quia non neq; hoc adipisci potuerunt dicere superpono. Non enim singulis solummodo: sed multis frequenter eorum subito legis præcepta negligentes semet ipsos cum armis hostibus tradere. Putas ne? & apud nos non dico tanti sed duo uel tres agniti sunt proditores effecti legum uel morte non dico illam facile quæ solet pliantibus euenire sed eam quæ cum multa corporum afflictione & multa crudelitate uidetur accedere. Quam ut ego puto quidam præuales nobis non per odium subiectis imposuere si qui sunt homines: qui non tantummodo esse credant pessimum si agere quicquam extra leges suas uel sermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet si mortem fortissime toleramus pro legibus & ultra alios uniuersos. Non enim quæ leuia uidentur nostris studiis alii facile patiuntur: hoc est operationem cibiq; simplicitatem: & ut nihil frustra neq; fortuito: quod quisq; desiderat uescatur: aut bibat: aut ad concubitum quemlibet accedat: aut splendide uestiatur: aut sine nobilitate uacet. Sed illud attendendum est: si gladiis utentes & hostes ab inuasionem fugantes præcepta legis circa cibos nequaquam infringimus. Nobis itaque gratum est propter hæc legibus obedire: & illis fortitudinis causas ostendere. Proinde Lylimachi & Molones & quidem huiusmodi alii conscriptores improbi Sophistæ adolescentium deceptores quasi uehementer nobis prauissimis existentibus derogare contendunt. Ego nollem de legibus alienis examinationem efficere. Noster enim mos est propria custodire: non aliena potius accusare. Et ut neque irridere neque blasphemare debeamus eis qui apud alios putantur dii: aperte nobis legislator interdixit propter ipsam appellationem. De accusatoribus autem proiectiones suas non increpare uolentibus tacendum non est. Cum utique non a nobis nunc sermo compositus eos arguere uideatur: sed a multis probabiliter iam præmissus. Quis igitur eorum qui apud græcos sapientia sunt mirabiles non redarguit nobilissimos poetas & præcipue legislatores? Quoniam huiusmodi sectas de deis ab initio populis inseruere? Dicentes eos & numero quidem quantos ipsi uoluerit: ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus pro-

creatos. Hos autem diuidentes locis habitaculis tanquam generationes animalium: alios quidem sub terra: alios in mari: seniores autem eorum in tartaris uinctos esse dixere: quibuscunque distribue re: Cœlum his sermone quidem patrem: operibus autem tyrannum atque dominum superposue re. Propterea aduersus eum constituere insidias per uxorem & fratrem & filiam: quam ex eius ca pite fingunt generatam: ut alligantes eum appenderent: sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hæc iuste accusatione digna conqueruntur: qui sapientiæ uirtute præcellunt. Hic super hæc deriden tes adiiciunt. Si deorum alios quidem ephebos & adolescentes: alios autem seniores & barba ros esse credendum est: alios constitutus superantes: & quendam fabrum: aliam uero textricem: alium uero peregrinantem & cum hominibus contendentem. Alios autem cytharizantes aut arcu gaudentes. Deinde inter alterutros seditiones effectas: & propter homines contentiones con stitutas ut non solum alterutris manus mitterent: sed etiam ab omnibus uulnerari lugerent malaq; perferrent: & super omnia est luxuriosius si intemperantia permixtionis uterentur. Quomodo non erit incongruum amores & concupiscentias ad uniuersos attingere simul masculos & ad foeminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater seductas a semetipso impregnatasque mulieres di ruptas submersasque sperneret: & eos qui ex eo sunt nati neque liberare potest. Factos conscriptos neque sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hæc & his alia consequentia: id est adul terio in cœlo uiso: & sic impudenter a diis celebrato: ut iam alii zelare se proterentur tali passione conscripti. Quid enim alii facturi non essent: dum neque senior atq; rex ualuisse impetum suum a mulierum permixtione retinere. Alii uero dum seruietes hominibus & nunc quidem ædificantes causa mercedis: nunc uero pascentes. Alii autem malignorum modo in ferro carcere colligati. Quæ igitur sapientium talia non accendant: ut hoc componentes redarguant: & multam stulticiam his credentium reprehendant. Alii uero ad terrorem quendam uel metum: nec non & rabiem atque se ductionem omnesque pessimas passiones: & formam in dei natura fingere præsumpserunt. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitate sacrificare suasere. Si quidem simulata necessitate consistunt: ut quosdam deorum putent bonorum esse largitores. Alios autem uocent aduersarios: quando eos ueluti malignissimos homines muneribus atque donis placare contédunt: magnum quoddam ma lum se suscepturos ab eis existimantes: nisi mercedem eis studiose præbuerint. Quæ igitur causa sit tantæ huius iniquitatis atque delicti circa deum. Ego quidem arbitror eo q; neque ueram dei na turam ab initio eorum legislatores agnouerint: neque quantum præcipere potuerunt: perfectam sen tentiam diffinientes reipub. tradidere. Sed uelut aliud quidam prauissimum reliquerunt: dantes potestatem poetis si quidem ut quos uellent deos introducerent. Hæc omnia patientes rhetoribus: aut ut de republica scriberent: & de peregrinis diis decreta proferrent: sed etiam pictores & gypso plastæ in hoc apud græcos multam habuere potestatem: ut unusquisque formam quam uellem se cundum modum suæ opinionis exponeret. Alter quidem ex luto quod uellet fingens. Alius ue ro pingens opificis itaq; qui maxime putantur esse præcipui ebur & aurum habent ad hoc suæ sem per nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidem dii florentes honoribus seruierunt. Sic enim proferendum est. Alii uero noui clam introducti religione potiuntur & templorum alia quidem desolata: alia uero nuper secundum eorum uoluntatem ædificantur: quapropter ut arbi tror e diuerso nosse magis indigent: qualis facta sit circa deum & quomodo ei honor immobili reli gione seruetur. Apollonius si quidem Molon unus fuit stultorum atque tumentium. Eos autem qui uere in græco philosophati sunt: neque prædictorum aliquid latuit: neq; frigidae allegoriae cau sas ignorauere. Quapropter illos quidem iuste spreuere: & circa ueram decetemq; circa deum opi nionem nobis fuere concordem. Quod Plato respiciens neq; ullum quenquam poetarum dicit in reipub. esse suscipiendum: & Homerum honorabiliter admonet sanum ei constituens & unguenta superfundens: ne rectam opinionem de deo fabulis forte destrueret. Præcipue nanq; Plato nostrum legislatorem imitatus: licet nullam eruditionem huiusmodi suis ciuibus imperasset: id est ut omnes perfecte discerent leges: ut ne fortuite aliquid extraneorum ciuibus miscerentur: sed esset pura respu bli. & in legum custodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molon nos uoluit accusa re quoniam non recepimus eos qui aliis sunt opinionibus præoccupati: neq; de deo communicari patimur eis: quia alia uitæ consuetudine degere: cum neq; hoc proprium nostrum sit sed commu ne cunctorum: non modo rerum: sed etiam qui inter græcos cautissimi fuisse noscuntur Lacedæmo nii nanq; peregrinos etiam expellabant corruptionem extra leges ex utroq; metuentes. Illorum igitur citius scæuiciam poterit quilibet arguere q; nulli neq; conuersationis neq; cohabitationis suæ participium exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non sinit: participari uero cupien tes quæ sunt nostra libenter suscipimus: quod utiq; reor indicium magnanimitatis atq; clementiæ. Sed desino iam de Lacedæmoniis amplius disputare. Athenienses uero qui communem esse suam gloriantur omnibus ciuitatem quomodo de his rebus habuerit Apollonius ignorare. Hi nanq; uel uerbo solūmodo præter illorum legem de diis loquētes ineuitabiliter punierunt. Cuius etenim rei

gratia Socrates est mortuus: non enim hostibus tradidit ciuitatem neque templa uastauit: sed quia noua iuramenta iurauit & quoddam dæmonium significans se referebat: seorsum ludens sicuti quidam dicunt. Propter hoc ueneni poculo morte multatus est. Insuper etiam corrumpere iuuenes eum accusator aiebat: & conuersationem patriæ legesque contemnere. Et socrates quidem ciuis Atheniensis huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia existimantibus Atheniensibus solem esse deum: ille eum insensatum & ignotum asseruit: paucorum sententia morte damnatus est & aduersus Diagoram Melium talentum decreuerunt. Si quis occiderit eum: quoniam eorum mysteria deridere ferebatur. Pythagoras autem nisi cito fugisset comprehensus occideretur: eo quod dubium de diis Atheniensium conscripsisse putabatur. Quod oportet mirari: si circa uiros fide dignos talia gessisse noscantur: qui neque mulieribus pepercere? Nunc enim sacerdotem quendam: quoniam eum quidam accusauit peregrinos colere deos: decretum aduersus eos qui peregrinum introducerent deum supplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege utebantur palam est: eo quod aliorum non crederent esse deos. Non enim si crederent aliquibus inuident: quasi quiddam maius habentibus. Sic his uero cædibus congaudentes humanis & paululum differentes a bestiis: arbitrantur tamen sua mysteria oportere esse custodienda: & Anacharsim sapientia mirabilem Scythæ Græcis aduenientem interemerunt: quoniam uidebatur græcorum deorum ad eos uenisse plenissimus. Multos autem apud Persas quilibet inueniet etiam pro eadem causa tormentis affectos. Sed palam est: quoniam Apollonius Persarum legibus congaudebat illosque mirabatur. Quippe cum græci eorum fortitudinem atque concordiam unanimatis quam habuere de diis: hanc scilicet fortitudinem quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam studiorum omnium imitator extitit. Persicorum uxoribus alienis contumelias faciens: filiosque concidens. Apud nos autem mors decreta est: si quis uel irrationabilia mala hoc modo noceat: & ab his legibus nos abducere: neque timor potuit præpotentium potestatum: neque zelus eorum qui apud alios honorantur: sed neque fortitudinem ideo exercemus ut bella auaritiæ causa suscipiamus: sed ut legum iura seruemus: & dum talia detrimenta litis sustineamus si quos de legibus mouere tentauerint: tunc etiam ultra uirtutem rebellare contendimus: & usque ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaque nos zelemus leges: cum eas neque a legislatoribus suis seruatas esse uideamus. Vel quomodo Lacedæmonii non erant de impermixta sui cōuersatione reprehendi: & de defectu pariter nuptiarum. Vliaci uero & Thebei coitum impudentem & extra naturam olim masculos agebant: & optime atque utiliter facere se putabant. Ergo cum ipsi omnino rebus afficerent etiam suis legibus miscuere: quod tantum aliquando ualuit apud Græcos: ut etiam diis suis masculorum concubitum applicarent. Itaque denique germanorum nuptias rettulere. Huiusmodi satisfactionem rerum incongruarum & extra naturam pro libidine componentes. Desino nunc de suppliciis dicere: & quantas ab initio præbuerint plurimi legislatores absolutiones malignis hominibus: in adulterio quidem pecuniarum: in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autem occasiones contineant de abnegatione pietatis examinare longissimum est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges: quod non agitur apud nos quando propter eas & diuitiis & ciuitatibus & bonis aliis priuati sumus. Lex autem apud nos seruatur usque ad mortem. Nullius uero Iudæorum neque si procul abeat & prouinciam ob regem quam acerbum sic metuit: ultra illum legis uideatur timere præceptum. Igitur si propter uirtutem legum taliter apud eos sumus: concedant quoniam potentissimas leges habemus. Si uero circa prauas nos leges iudicant perdurare: quid ipsius iustis me non patiantur meliores non custodientes opere sanctionis? Quia igitur longinquitas temporis uerissima creditur omnium esse probatio. Hanc ego testem faciam uirtutem legislatoris nostri: & opinionis quam ille de deo contradidit. Nam cum sit infinitum tempus si quis eum comparet aliorum legislatorum ætatibus: hunc ultra omnes inueniet. A nobis itaque declaratae sunt leges: & cunctis aliis semper hominibus zelum sui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorum ad faciem: quidem iura patriæ conseruabant. Ipsi autem rebus philosophiæ: quæ tractatu illa secuti sunt. De deo similia sapientes: humilitateque uitæ communionem inter alterutros edocentes. Sed etiam populis olim multus fuit zelus nostræ maxima pietate culturæ nomen est. Itaque pietas Græcorum nec ullus quisquam barbarus: nec una gens ubi septimana in qua uacamus consuetudo minime discurret: atque ieiunia & candelaborum incendia: sed etiam ciborum apud nos solennia plurima apud multos iugiter obseruare conantur. Insuper imitari etiam concordiam: quam nos inter alterutros obtinemus: & rerum participari suarum: & operum dilectionem in artibus: & perduratiorem necessitatem habere pro legibus. Illud enim mirabilius est: quia præter impulsorem huius obseruationis ipsa per se lex homines ita ualuit obligare: & quemadmodum deus in uniuerso mundo consistit: ita lex per cunctos ambulauit. Unusquisque enim si suam regionem domumque conspicit: his quæ discuntur Homerus recessauit. Oportet igitur cunctorum hominum malitiam reprehendere: aut enim uolunt nos isti aliena & praua iura ante propria & meliora

zelari: aut certe si hoc nolunt quiescant nobis per inuidiam accusationes ingerere. Non enim pro cuiuslibet maliuolentia defendimus hanc causam: sed nostrum honoramus legislatorem: atque credimus quæ ab illo propheta de deo sunt. Denique nisi intelligeremus ipsi uirtutem legum: nunquam magna sapere super his tantus populus zelatur. Sed de legibus quidem & de repu. nostra certissimam feci rationem in his quæ de antiquitate conscripsi. Nunc autem eorum nemini quantum necessariū fuit: neque aliorum uituperare iura: neque nostra laudare proponens: sed hoc agens ut de nobis iniuste conscribentes: & contra ipsam ueritatem impudentissime contendentes arguerem. Arbitror itaque per hanc conscriptionem abundanter me quæ promisi complexisse. Denique in principio demonstrauimus genus accusatorum esse certissimum atque nouum & multos ueterum in conscriptionibus suis memoriam habentium nostri ex illis testes exhibui. Dixere itaque Aegyptios fuisse progenitores nostros & ostensum est: quia in ægyptum uenerint aliunde. Deinde sunt mentiti: quoniam exinde propter cladem corporis sint expulsi: & apparuit quantum uoluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi. Alii uero tanquam nequissimo uiro legislatori nostro derogare contendunt. Cuius uirtuti dudum quid ipse post illum: tempus uero longissimum perhibet testimonium. De legibus autem loqui ampliori sermone non fuit opus. Ipsæ nanque per semetipsas appaere piæ & uerissimam habentes intentionem: & non ad humanum odium: sed ad rerum communio- nem potius inuitantes iniquitatum inimicæ cultricesq; iustitiæ segnitia est. Et multas expensas procul abiicientes sufficientiam & amorem laboris erudientes bellum causa auaritiæ nescientes. Fortes autem pro se esse populo præparantes ad supplicia retribuenda semper inuitabiles uerbis nequaquam circumueniri possibiles præparationes semper operibus exequentes. Hæc enim nos semper opera manifestiora litteris exhibemus. Quapropter ego confidens dico: quia multarum atque meliorum rerum nos potius quam alii præceptores sumus. Quid enim intranscensibili pietate melius est? quid iustius quam legibus obedire? quid utilius quam in alterutros unanimes esse? Et neque in calamitatibus ab inuicem recedere: neque tempore scelicitatum per iniurias discrepare sed in bello quidem mortem contemnere: in pace uero artibus aut agriculturæ uacare: & semper & ubiq; credere deum respicere & solum omnia gubernare. Hæc igitur si quidem apud alios aut scripta sunt primitus aut seruata firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti discipuli uero nequaquam primitus extitere. His præcipue nos utentes cognoscimur: & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Appiones igitur & Molones & quicumq; mendacii derogatione congaudent coniuncti procul abscedant. Tibi autem Epaphrodite ueritatem maxime diligenti & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus: hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

DIVI HIERONYMI ELOGIUM.

Closethus antiquitatem approbans Iudaici populi duos libros scripsit contra Appionem Alexandrinum grammaticum: & tanta sæcularium profert testimonia: ut mihi miraculum subeat quomodo uix Hebræus ab infantia sacris litteris eruditus cunctam græcorum bibliothecam euoluerit.

F I N I S.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of faint, illegible text, likely a Latin manuscript or printed work, covering most of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

DNI SEBASTIANI FLORIANI

Christi...
Apostolus...
Hic...
F. J. M. J. S.